

Část obce:	Chotěbudice
Obec:	Krásný Dvůr
Název:	Kostel sv. Štěpána
Okres:	Louny
Kraj:	Ústecký
Parcelní číslo:	1617
Kat. území:	Krásný Dvůr
Číslo ÚSKP	43726/5-1201

Anotace

Kostel sv. Štěpána, který je posledním dokladem zaniklé vsi Mladějov, se nachází 1,3 km západně od Chotěbudice a asi 6,5 km severozápadně od Podbořan při potoce Dubá II. Mladějov se nacházel na rozmezí tzv. staré sídelní oblasti a od 12. století osidlovaných Doupovských hor. Přesnou lokalizaci a rozsah vrcholně středověké vsi, která se nejspíše rozkládala v bezprostředním okolí kostela, se zatím nepodařilo určit.

Kostel je vystavěn na neobvyklém půdorysu s neodsazeným východním a západním závěrem o pěti stranách desetiúhelníku. Ze stavby se dochovalo pouze obvodové zdivo do výše asi 5 m. K východní polovině severní strany přiléhá obvodové zdivo bývalé kostnice.

Středověkému kostelu náleží celé obvodové zdivo společně s trojicí hrotitých okenních otvorů, nikou jižního vstupu se střešovitým záklenkem a západním štěrbinovým otvorem. V presbytáři se dochovala další dvojice hrotitých okenních otvorů, zazděný sanktuář a odkládací výklenek. Ve východních koutech závěru se nachází dvojice konzol, které byly ve zbylých koutech odsekány. Ty dokládají zaklenutí presbytáře žebrovou paprscitou klenbou, která se do lodi patrně obracela pouze svým příčným žebrovým obloukem bez vítězného oblouku, po jehož případné existenci nenacházíme na stavbě stopy. Střešovitý záklenek vstupu a drobnější vysoko položené hrotité okenní otvory odkazují na raně gotický vznik kostela, který je obecně hledán mezi poslední čtvrtinou 13. století a počátkem 14. století. Prvně je však kostel doložen až roku 1352 a zdá se, že Mladějov mohl být úzce spjat s pány na Mašřově coby potencionálními stavebníky kostela. Definitivní zánik vesnice však nutně nemusel souviset přímo s husitskými válkami a mohl být postupný. Jako pustá je ves uváděna až roku 1540. V pohusitské době byla do kostela vložena příčná zeď otevřená vítězným obloukem.

Na počátku 17. století byla do lodi instalována trojramenná kruchta, z níž se v torzu dochovalo pouze západní rameno. Po třicetileté válce ztratil kostel farní status, byl využíván sporadicky jako kaple a nebyla mu věnována dostatečná pozornost, což se odrazilo i v písemných pramenech, které stavební aktivitu na kostele zaznamenávají jen sporadicky. Na stavbě je rozeznatelná barokní úprava vstupu, otevření čtyř půlkruhových okenních otvorů a přístavba márnice. Jinak se převážně jednalo o udržovací práce, které zcela ustaly po roce 1945. Kostel tak postupně chátral, až na konci 70. let 20. století došlo k destrukci střechy a krovu a z kostela zůstaly zachovány pouze obvodové zdi.

Popis¹

Jaroslav Skopec

Poloha a sídelní kontext Vojtěch Peksa	Ves Chotěbudice leží asi 6,5 km severozápadně od Podbořan při potoce Dubá II. Kostel sv. Štěpána, který je posledním dokladem zaniklé vsi Mladějov, ² se nachází asi 1,3 km západně od vsi. Kostel stojí uprostřed oválného okrsku hřbitova vymezeného mnohobokou zděnou ohradní zdí se vstupní branou na jihu. Zaniklá ves Mladějov se nacházela na rozmezí tzv. staré sídelní oblasti a od 12. století osidlovaných Doupovských hor. Archeologické nálezy získané v prostoru mezi kostelem a potokem Dubá dokládají počátky osídlení místa v mladší době hradištní (10.–11. století). ³ Přesnou lokalizaci a rozsah vrcholně středověké vsi, která se nejspíše rozkládala v bezprostředním okolí kostela, se zatím nepodařilo určit.
Charakteristika	Kostel je vystavěn na neobvyklém obdélném půdorysu, který se východním směrem zužuje a na západě a východě je ukončen neodsazeným závěrem tvořeným pěti stranami desetiúhelníku. Ze stavby se dochovalo pouze obvodové zdivo do výše vazných trámů, tedy asi 5 m nad stávající úroveň podlahy. K východní polovině severní strany přiléhá ke kostelu čtvercový přístavek bývalé kostnice, který stejně jako loď je tvořen jen obvodovým zdivem výšky přibližně 1,7 m.
Rozměry a stavební materiál zděných konstrukcí	Celková délka kostela činí 15,5 m, přičemž před západním závěrem je široký 6,2 m a směrem k východnímu závěru se zužuje na 5,7 m. Obvodové zdivo široké okolo 0,85 m je vyzděné z lomového čediče. Kostnice o straně přibližně 3,35 m je stejně jako kostelní stavba vyzděna z lomového čedičového kamene s tloušťkou zdiva pohybující se kolem 0,6 m.
Interiér	Kostel je přístupný pouze od jihu obdélným oboustranně špaletovaným dveřním otvorem s dřevěnou zárubní, který je z osy jižní stěny posunut k západu. Vnější nika se segmentovým záklenkem je rámována pálenými cihlami, vnitřní nika má záklenek střechovitý, vyzděný z lomového čediče a hrany špalet armované pískovcovými kvádry červené barvy. ⁴ Jednotný prostor je přibližně v jedné třetině od východu předělen příčnou zdí vyzděnou z lomového čedičového kamene otevřenou uprostřed širokým hrotitým vítězným obloukem s okosenými hranami, které plynule bez zalomení vyrůstají z diagonálně sklopených trojúhelných plošek náběžních štítků. Pískovcové ostění vítězného oblouku nese na povrchu výrazné stopy po oprávcování plošinou s plochými zuby. Opadané omítky odhalily starší povrchovou úpravu vítězného oblouku, který byl opatřen hladkou bílenou omítkou s červenými linkami imitující spáry mezi kvádry, jež se na skutečné spáry již nevázaly.

¹ Text kapitoly Popis a interpretace, včetně vybraného obrazového materiálu uvedeného v kartě byl publikován v Jaroslav SKOPEC A KOL., *Středověké venkovské kostely okresu Louny*, Ústí nad Labem 2022.

² Heslo *Chotěbudice*, in: Ottův slovník naučný XII, Praha 1902, s. 368–369.

³ Petr MEDUNA – Eva ČERNÁ, *Ke struktuře osídlení raného středověku v SZ Čechách. Výzkum Pětipeské pánve*, Archeologické rozhledy 44, 1992, s. 77–93.

⁴ Východní špaleta byla částečně přizděna a přezděna pálenými cihlami v souvislosti s mladší úpravou vstupu.

Lod' zaujímavější západní dvě třetiny stavby je osvětlována pětici okenních otvorů. Střední z trojice jižních otvorů a otvor severní mají půlkruhové záklenky a jejich niky mají do interiéru rozevřené špalety se segmentovými záklenky. Otvory i niky jsou rámovány pálenými cihlami. Zbýlá dvojice jižních otvorů představuje poměrně úzké hrotité okenní otvory, které jsou na vnějším líci rámovány pískovcovým ostěním červené barvy a profilovaným širokým okosením. Ostění nese v záklenku i parapetu drobné obdélné důlky pro osazení mříže. Niky otvorů mají do interiéru rozevřené špalety s mírně hrotitými záklenky nesoucí na spodním líci otisky po dřevěném šalování. Pátý otvor v ose západního závěru je obdélný šterbinový s přímým překladem a se stojkami tvořenými pískovcovými kvádry červené barvy. Nika otvoru má do interiéru rozevřené špalety a přímý překlad z větších čedičových kamenů.

V západním závěru se nacházejí zbytky dřevěné trámové konstrukce bývalé kruchty, jejíž čelní východní příčný trám je uprostřed vynášen do něj čepovaným sloupkem s dvojicí pásků s krytými plátovými spoji, jejichž horní hrany jsou segmentově prohnuté. Sloupek s pásky i příčný trám jsou na vnějších hranách profilovány jednoduchým okosením vybíhajícím z předsazených trojúhelných náběžných štítků. Spoje jsou jištěny dřevěnými hřeby. Po jižní straně vítězného oblouku se nachází fragment zděné menzy bočního oltáře lodi.

Východní třetina kostela náleží presbytáři, který je osvětlován trojicí okenních otvorů. Severoseverovýchodní a jihovýchodní otvory jsou shodné se severním otvorem lodi a jižní je shodný s jižními hrotitými otvory lodi. Výjimkou je pouze vnitřní část ostění záklenku, která je tvořena pískovcem velmi světlé barvy. Ve východní stěně je prolomena široká nika s dovnitř rozevřenými špaletami a se segmentovým cihelným záklenkem. Po bocích niky jsou do východních koutů závěru osazeny jehlancové polygonální konzoly. Drobná krychlová nika v jihovýchodní stěně má částečně dochovanou výdřevu v zadní stěně a parapetu. V severoseverovýchodní stěně se pak nachází zazděný obdélný výklenek sanktuária s jednoduchým neprofilovaným kamenným ostěním. Uprostřed závěru presbytáře se dochovaly fragmenty zděné menzy hlavního oltáře.

Severní přístavek je přístupný od východu nepravidelným obdélným otvorem rámovaným cihlami, lomovým čedičem a jedním pískovcovým kvádrem červené barvy.

Exteriér

Fasády kostela mají ve velké ploše opadané omítky dovolující společně se starší fotodokumentací stanovit základní rozvržení jejich nejmladší úpravy, spočívající v hladkých omítkových plochách s lizénovými rámy a profilovanými šambránami kolem okenních otvorů. Na jihovýchodním nároží byla částečně odhalena i starší úprava, jež užívala hladkých bílých omítek s rytými kvádry iluzivního armování, které bylo obtaženo červenou linkou. Průčelí bez soklu ukončovala dřevěná korunní římsa vázaná na krov valbové střechy.

Stavební proměny kostela

Jaroslav Skopec, Václav Zeman, Jaroslav Havrlant

Středověký kostel a jeho

Středověké stavbě náleží celé obvodové zdivo kostela, které není nijak řádkované, pouze přibližně v polovině výšky je na jižní straně lodi jasně ve zdivu

**stavební
proměny**

zřetelná horizontální linie, která je v méně pravidelné podobě částečně pozorovatelná i na západním závěru a severní straně lodi. Může se tak jednat o úroveň, která vznikla přerušením stavby v rámci stavební sezóny a zároveň dokazuje, že i západní závěr je intaktní součástí prvotní stavby. Do doby výstavby kostela lze v lodi zařadit jižní dvojici hrotitých okenních otvorů, interiérovou niku se střešovitým záklenkem jižního vstupu a štěrbinový otvor v ose západního závěru. Jeho odlišný charakter a umístění spíše odkazuje k jeho specifickému účelu, jímž mohlo být například prosvětlení prostoru pod tribunou. Zvažovaná tribuna by pak byla spíše dřevěná, neboť na obvodovém zdivu nejsou pozorovatelné žádné stopy po existenci případné zděné konstrukce. Ke konstrukci tribuny bychom mohli teoreticky přiřadit kapsu po západní straně jihozápadního hrotitého okenního otvoru. Kapsa je zcela jistě původní, neváže se však k uvedené horizontální spáře a nejedná se tak o kapsu po trámu lešení. Proti tribuně naopak hovoří zbylá výška od její podlahy po stávající korunu zdi, což zavdává příčinu k otázce její původní výšky či typu zastropení.

V současném presbytáři se ve východních koutech jeho závěru dochovala dvojice klenebních konzol, které se nacházely i ve zbylých koutech, kde z nich zbyly pouze pískovcové kvádry s odsekaným reliéfem. Nad někdejší jižní konzolou je rozeznatelná zazděná vertikální drážka sloužící pro osazení žebra klenebního výběhu a ve zdivu východojihovýchodní a východoseverovýchodní stěny jsou provedené ústupky hrotitých klenebních čel. To vše svědčí pro plánované zaklenutí presbyteria, které zřejmě neodpovídalo jeho současnému rozsahu, neboť stávající vítězný oblouk byl do kostela vestavěn až dodatečně v mladší gotické fázi. Otázkou tak zůstává původní rozsah presbytáře a jeho zaklenutí. Jestliže by byl realizován ve stávajících dimenzích, odpovídala by mu klasická sestava jednoho obdélného křížového pole a paprscité klenby závěru. Tuto možnost podporuje zejména fakt, že jižní vstup by se při tomto řešení dostával do osy jižní strany lodi vymezené na jedné straně vítězným obloukem a na straně druhé západním závěrem, což by odpovídalo obecné praxi. Tomu však odporuje původní jižní vysoko položený hrotitý okenní otvor na východ od vítězného oblouku, který by byl v kolizi s předpokládanou klenbou. Okenní otvor má také shodný charakter a výškovou polohu jako zbylá dvojice hrotitých otvorů lodi a dokládá tak příslušnost prostoru mezi vítězným obloukem a východním závěrem ještě k původní lodi. Jižní a severní přímé úseky stěn presbytáře po východní straně vítězného oblouku také nenesou stopy po předsazených klenebních čelech ani odsazení zdiva, které je vázané pouze na závěr. Jestliže tedy byla klenba realizována, musela zaujmout pouze východní závěr kostela. V takovém případě by se klenba do lodi obracela patrně jen příčným žebrovým obloukem bez zvýrazněného vítězného oblouku, kterému by jinak musela odpovídat širší severní a jižní konzola. Takové řešení by pak bylo zcela ojedinělé.

S klenbou také počítala dvojice dnes zazděných hrotitých otvorů východoseverovýchodní a východojihovýchodní stěny, které byly posazeny nízko pod klenbu. Odlišná šíře, poloha, tvar a nepravidelnost záklenku prvně jmenovaného otvoru, na rozdíl od pravidelného hrotitého záklenku otvoru druhého, naznačuje jeho realizaci až v mladší době. Situace v okolí záklenku otvoru napovídá, že otvor patrně vznikl úpravou a zmenšením okenního otvoru

staršího. Další okenní otvor lze předpokládat na tradiční východní straně. Okenní otvor či výklenek se nacházel i na jihojihovýchodní straně, kde je nad odkládací nikou pozorovatelná dvojice spár udávající šíři otvoru 55 cm. Mimo uvedenou odkládací niku s částečně dochovanou výdřevou⁵ doplňovala vybavení presbytáře kamenná oltářní menza a v severoseverovýchodní stěně zazděný výklenek sanktuária s jednoduchým neprofilovaným kamenným ostěním.

Kostel je výjimečný zejména svým půdorysem, který je nejen v rámci Lounska a severočeského regionu, ale patrně i v celorepublikovém měřítku ojedinělou stavbou nemající v rámci středověkých venkovských kostelů doposud srovnání. Teoreticky mohly být inspirací například zaniklé dřevěné stavby⁶ zastoupené dochovaným kostelem Panny Marie v Broumově z poloviny 15. století, který disponuje trojbokým západním a východním závěrem.⁷

Střechovitý záklenek vstupu a drobnější vysoko položené hrotité okenní otvory odkazují na raně gotický vznik kostela, který je obecně hledán mezi poslední čtvrtinou 13. století a počátkem následujícího století.⁸ Dataci je možné posuzovat na základě archaického výrazu kostela a jeho prvků, jejichž užívání však není výjimečné ještě v době před polovinou 14. století (například Pochedělice). Nelze tak vyloučit, že výstavba kostela může spadat až do první poloviny 14. století. Této době jistě vyhoví i dvojice konzol presbytáře, které společně s okenními otvory představují jediné dochované architektonické prvky. S jistotou můžeme konstatovat pouze existenci kostela před rokem 1352, kdy je prvně doložen písemnými prameny.⁹ Ves je však připomínána již k roku 1196, kdy Jindřich Břetislav, kníže a biskup český, potvrdil darování 15 vesnic Milhosta ml. cisterciákům z Valdsas, kteří v Mašťově zakládali nový klášter.¹⁰ Mladějov byl součástí tzv. Mašťovského újezdu, který Milhost st. získal snad před rokem 1140 od českého knížete Soběslava I. V papežských listinách z roku 1188 a 1192, které reagují na komplikovaný spor mezi johanity a zderazskými křižovníky o věnované majetky Milhosticů, se mluví o 15 vsích, aniž by byly vyjmenovány. S největší pravděpodobností mezi nimi byl i Mladějov.¹¹ Další zpráva o vsi pochází až z roku 1324, kdy ji vlastnil Rubin z Mašťova.¹² Zdá se tedy, že Mladějov mohl být úzce spjat s pány na Mašťově coby potencionálními stavebníky kostela. V roce 1363 je však jako první doložený patron uváděn rytíř

⁵ Spodní prkno parapetu je plně zavázáno do obvodového zdiva a jedná se zcela jistě o prvotní součást niky. Vrchní prkno parapetu je až mladší úpravou. Prknem je opatřeno i zadní čelo niky, není však zřejmé, zda se jedná o její prvotní součást.

⁶ Dřevěné kostely jsou ještě ve 14. století doloženy písemnými prameny v Kněžicích či zaniklých Nevechovicích.

⁷ Za upozornění děkuji Ing. Jiřímu Slavíkovi.

⁸ Do sklonku třetí čtvrtiny 13. století jej datuje D. LÍBAL, *Katalog gotické architektury*, s. 130.

⁹ RDP, s. 69.

¹⁰ CDB I, s. 320 č. 355.

¹¹ CDB I, s. 292 č. 319; s. 304, č. 333. Lokality jsou označeny souhrnně jako statek, resp. majetek jménem Mašťov (predium Mastowa nomine). Výčet 15 vsí doplňují dva dvory a tržiště Pátek. Tyto lokality vytvářejí kompaktní územní celek, který je dokladem rané kolonizační aktivity z první poloviny 12. století. Srovnej též Tomáš VELÍMSKÝ, *Ke vzniku mašťovského územního a majetkového celku*, Časopis Společnosti přátel starožitností 100, 3/1992, s. 156–169, zvl. s. 160–163; T. VELÍMSKÝ, *Trans montes*.

¹² F. DVORSKÝ – J. EMLER, *Reliquiae tabularum terrae vetustissimae*, s. 41, č. 202.

	<p>Bušek z Hluban se svými syny Vilémem a Jindřichem.¹³ Po zbytek 14. století a celé 15. století se vlastníci poměrně rychle střídají.</p> <p>Jak již bylo zmíněno výše, v mladší středověké etapě byla do interiéru kostela vložena vítězným obloukem otevřená příčná zeď, přiléhající k obvodovému zdivu na spáru, do níž zabíhají omítky s nátěry. Jednoduché okosení ostění vítězného oblouku vyrůstající z diagonálně položeného trojúhelného náběžního štítiku však neumožňuje bližší časové zařazení. Drobné okosení a nepřilíhající vypjatý hrotitý záklenek vítězného oblouku by však svědčil spíše pro pozdní gotiku pohusitské éry.</p>
<p>Stavební proměny kostela v novověku</p>	<p>Když roku 1540 prodávala Mandalena z Nebílova své dědictví Janovi ml. z Lobkovic, byl Mladějov již označený za ves „celú pustú“ a u kostela je prvně doloženo zasvěcení sv. Štěpánu.¹⁴</p> <p>Zásadní událostí, která ovlivnila jak možnou existenci vsi, tak i fyzický stav kostela, bylo obléhání Mašřova druhou křížovou výpravou v září 1421. Definitivní zánik vesnice však nutně nemusel souviset přímo s husitskými válkami a mohl být postupný, neboť ještě roku 1454 je Mladějov, společně s Chotěbudicemi, uváděn jako ves bez bližší charakteristiky, není tedy výslovně uvedena jako pustá.¹⁵ Od roku 1540 je Mladějov s Chotěbudicemi pevně spjat s mašřovským panstvím, s nímž sdílel následující osudy, které byly opět ve znamení častého střídání vrchnosti.¹⁶ Mezi lety 1603–1612 vlastnil panství Prokop Dvořecký z Olbramovic, za něhož byla do lodi kostela vestavěna minimálně západní kruchta, ze které se podařilo dendrochronologicky datovat jeden smrkový trám na přelom let 1608/09.¹⁷ Po východní straně severního konce stávající konstrukce se dochoval příčný trám podpíraný sloupkem s páskem a dlabem pro pásek v podélném směru. Tato situace společně s kapsami a otiskem prkenné podlahy na jižní stěně, které se nacházejí ve shodné výškové úrovni, svědčí o existenci severního a jižního ramene kruchty. Dle poloh kapes lze stanovit, že severní rameno dosahovalo až k vítěznému oblouku, zatímco rameno jižní pouze za úroveň východní špalety jižního vstupu. Severní rameno je ještě zachyceno na fotografii interiéru z roku 1982, ze které je patrný i jednostranný rybinový dlab pásku trámové konstrukce s horním segmentově prohnutým krytím. Shodnou úpravu má i dlab zachované části západní kruchty dokládající, že i severní rameno pocházelo z počátku 17. století. Podoba jižního ramene není známa.</p> <p>V roce 1662, od doby, kdy mašřovské panství vlastnili Goltzové z Goltze, byly Chotěbudice přifařeny k mašřovské farnosti.¹⁸ Jelikož se jednalo o filiální kostel, označovaný v německojazyčných pramenech 18. až 20. století jako kaple, nebyla</p>

¹³ LC I/2, s. 9.

¹⁴ Anna VAVROUŠKOVÁ (ed.), *Desky zemské Království Českého. Řada I. Kvaterny trhové., Svazek 2 Kvatern trhový běžný červený od léta 1542–1543 (Desky zemské větší č. 4)*, Praha 1935, s. 96n, č. 250.

¹⁵ AČ XXXVII/2, s. 1468–1471, č. 65; srov. AČ XXXVI, s. 629n; AČ XXXVII/2, s. 1448–1452, č. 60.

¹⁶ Srovnej s A. SEDLÁČEK, *Hrady XIV*, s. 381.

¹⁷ Dendrochronologické datování vzorku provedl v roce 2019 Ing. Tomáš Kyncl.

¹⁸ SOKA Chomutov, DÚ Mašřov, inv. č. 1, s. 113.

mu věnována větší pozornost.¹⁹ Z liturgického hlediska byla kaple využívána pouze čtyřikrát do roka.²⁰ Zmíněné skutečnosti negativně ovlivňují možnosti poznání stavební historie i vybavení tohoto objektu, které jsou písemnými prameny zachyceny jen sporadicky. Z inventáře, patrně sepsaného v roce 1739, se tak dovídáme o existenci jednoho oltářního kamene, s největší pravděpodobností menzy hlavního oltáře, a o sanktusníku.²¹ Inventář z roku 1758 zaznamenává sakristii²² a v roce 1786 kostnici.²³ Pravděpodobně se však bude jednat o jeden a tentýž objekt, který je přistavěn po severní straně presbytáře. Jelikož přístavek není nijak propojen s interiérem kostela, bude se spíše jednat o kostnici a jeho označení jako sakristie je možné pokládat za omyl. S barokní dobou lze snad spojit i prolomení čtveřice půlkruhových okenních otvorů kostela spojené se zadděním otvorů hrotitých, otevření východní niky presbytáře a úpravu vstupu. Tyto zásahy však nejsou nijak písemnými prameny zaznamenány a vzhledem k tomu, že nenesou žádné chronologicky citlivé znaky, je jejich přesnější datace nemožná. V roce 1858 je doložen vedlejší oltář,²⁴ kterému bude zřejmě náležet dochovaná menza po jižní straně vítězného oblouku. Ve druhé polovině 80. let 19. století prošel kostel výraznější rekonstrukcí ukončenou v roce 1887, která zahrnovala opravu obvodového zdiva, ohradní zdi a zřízení brány na hřbitov. Ještě ve 20. letech 20. století jsou uváděny práce na opravě sanktusníku,²⁵ po roce 1945 však již nebyla kostelu věnována žádná pozornost a postupně chátral, a to do té míry až na konci 70. let 20. století došlo k destrukci střechy a krovu. Po odstranění destruovaných dřevěných konstrukcí zbyly z kostela pouze obvodové zdi a v tomto stavu se kostel nachází dodnes.

¹⁹ Wahner objekt označuje jako hřbitovní kapli. Archiv Národního muzea, Sběrka rukopisů, sign. 339-2, Georg Adalbert WAHNER, *Sammlung alten und neuen Nachrichten betreffend die Kirchbezirke und derselben Gotteshäuser im Saatzter Kreise, zweite Abtheilung von M bis Z*, nedat., s. 1.

²⁰ SOKA Chomutov, DÚ Mašřov, inv. č. 1, s. 7.

²¹ Tamtéž, s. 27.

²² Tamtéž.

²³ SOA v Třeboni, oddělení Jindřichův Hradec, Velkostatek Mašřov, fasc. č. 38, kostelní účet 1785–1787.

²⁴ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 67–69.

²⁵ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, karton č. 18, inv. č. 321.

Celkový pohled od jihozápadu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Celkový pohled od jihovýchodu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Západní okenní hrotitý otvor jižního průčelí. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Střední okenní hrotitý otvor jižního průčelí. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Východní okenní hrotitý otvor jižního průčelí. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Celkový pohled od východu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail straší povrchové úpravy při jihovýchodním nároží východního závěru. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Celkový pohled od severovýchodu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Severní průčelí kostela v pohledu od severozápadu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Západní závěr v pohledu od západu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail západního závěru se štěrbinovým okenním otvorem. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail štěrbinového okenního otvoru v ose západního závěru v pohledu od západu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Pohled na márnici od východu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Pohled do interiéru lodi směrem k západu. 1) torzo trámové konstrukce kruchty dendrochronologicky datované do roku 1608, 2) kapsa pro zavázání trámu zaniklého severního ramene kruchty, 3) štěrbinové okénko v ose západní ho závěru, které se snad váže k prvotní tribuně. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail sloupku s pásky západní konstrukce kruchty. Foto: Jaroslav Skopec 2007.

Pohled do interiéru lodi směrem k východu. 1) částečně dochovaná menza bočního oltáře, 2) zcela zarostlé zděné těleso menzy hlavního oltáře, 3) kapsa pro zavázání trámu zaniklého severního ramene kruchty. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Severní interiérová stěna lodi v pohledu od jihu. 1) torzo trámové konstrukce kruchty dendrochronologicky datované do roku 1608, 2) kapsy pro zavázání trámů zaniklého severního ramene kruchty. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Jižní interiérová stěna lodi v pohledu od severu. 1) kapsy pro zavázání trámů zaniklého jižního ramene kruchty, 2) kapsa pro zavázání trámu zábradlí kruchty a pod ní jeho otisk, 3) kapsa procházející celou tloušťkou zdi vážící se snad k prvotní kruchtě, 4) částečně dochovaná menza bočního oltáře. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail středověké niky jižního vstupu s vyznačenou linií mladší přizdívky. Foto: Jaroslav Skopec 2014.

Severní a severovýchodní strana presbytáře v pohledu od jihu. 1) odsekané konzoly, 2) dochovaná severovýchodní konzole, 3) zalděný severovýchodní okenní otvor, 4) zalděný výklenek sanktuária. Foto: Marta Pavlíková 2019.

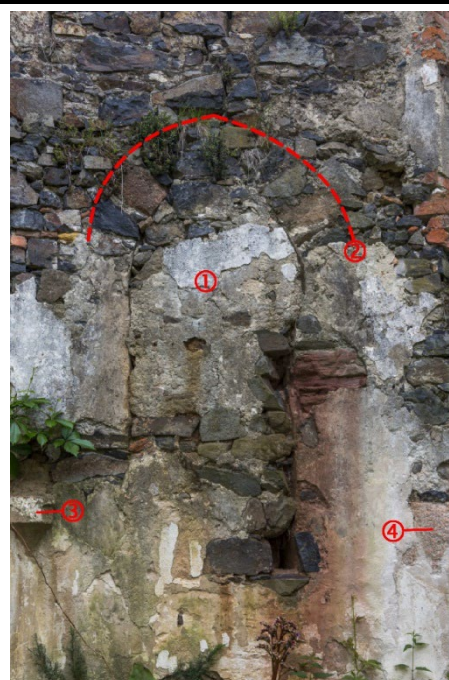
Detail sanktuária v pohledu od jihu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Interiér presbytáře v pohledu od západu. 1) odsekané konzoly, 2) zazděná kapsa pro zavázání žebra klenebního výběhu, 3) prvotní výklenek s výdřevou, 4) zazděný otvor okenní (?), 5) zazděné okenní otvory, 6) dochované klenební konzole, 7) zazděný výklenek sanktuária. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail zazděného severovýchodního okenního otvoru presbytáře v pohledu od západu. 1) zazděný okenní otvor, 2) nepravidelná spojitá linie oddělující charakterově odlišné zdivo dokládající patrně mladší realizaci otvoru 1 namísto staršího, 3) linie ustupujícího zdiva klenebního čela, 4) dochovaná severovýchodní klenební konzole. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail zazděného jihovýchodního okenního otvoru presbytáře v pohledu od západu. 1) zazděný okenní otvor, 2) linie ustupujícího zdiva klenebního čela, 3) dochovaná jihovýchodní klenební konzole, 4) odsekaná konzole. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Nika ve východní stěně závěru presbytáře s dochovanou dvojicí klenebních konzol po straně v pohledu od jihozápadu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail severovýchodní konzole v pohledu od jihu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail jihovýchodní konzole v pohledu od jihu. Foto: Marta Pavlíková 2019.

Jižní stěna interiéru presbytáře v pohledu od severu. 1) odsekané klenební konzole, 2) zadržaná kapsa pro osazení žebra klenebního výběhu, 3) prvotní výklenek s výdřevou, 4) zadržaný otvor okenní (?). Foto: Marta Pavlíková 2019.

Detail jižní stěny interiéru presbytáře v pohledu od severu. 1) odsekané klenební konzole, 2) zadržaná kapsa pro osazení žebra klenebního výběhu, 3) prvotní výklenek s výdřevou, 4) zadržaný otvor okenní (?).

Detail jižní niky presbytáře v pohledu od severu. Foto: Jaroslav Skopec 2007.

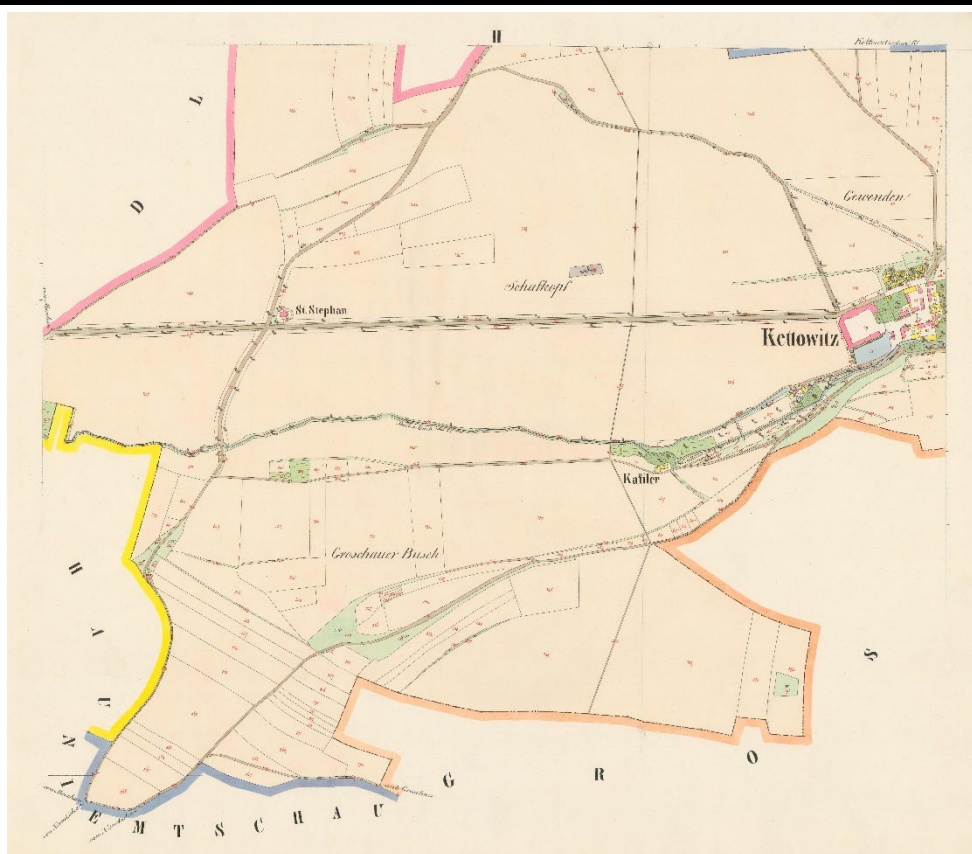
Pohled od severovýchodu na styk vítězného oblouku s jižní stěnou presbytáře. Šipkou označena středověká omítka zabíhající do spáry mezi zdívnem vítězného oblouku a stěnou presbytáře. Foto: Jaroslav Skopec 2007.

Detail vrcholnice vítězného oblouku v pohledu od východu s patrnou straší omítkovou vrstvou s červenou linkou. Foto: Jaroslav Skopec 2007.

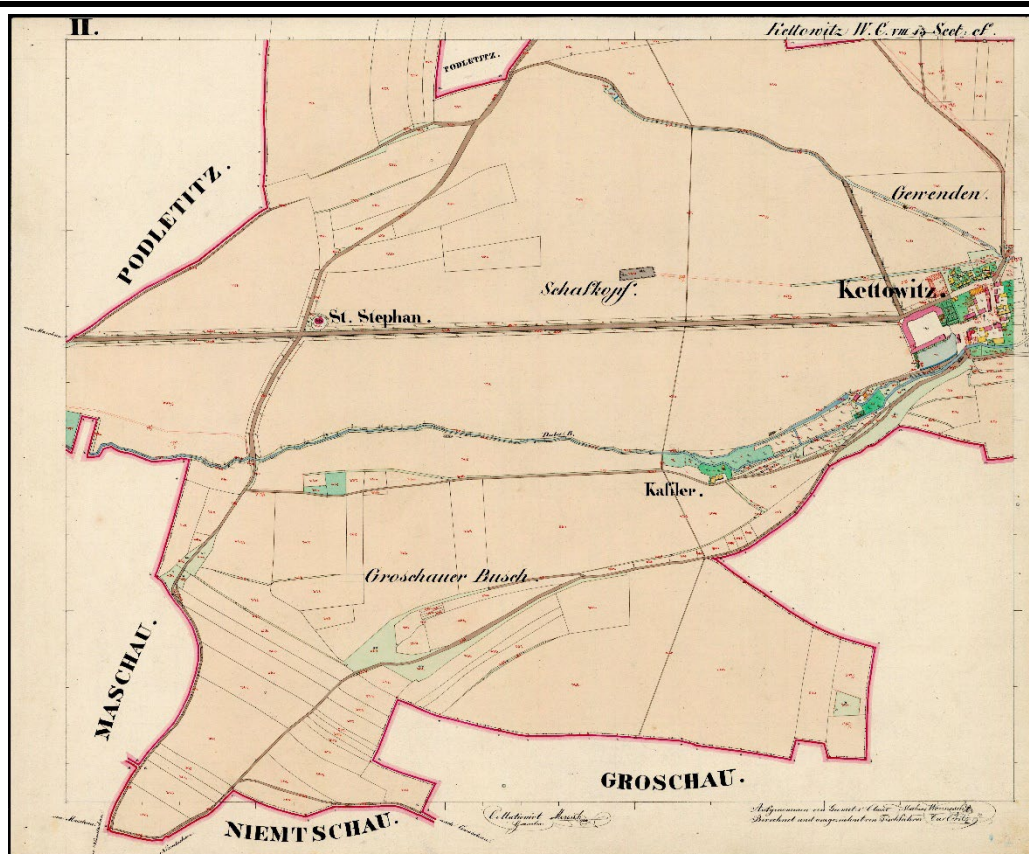
Detail středověkého kamenického opracování kvádrů vítězného oblouku plošinou s plochými zuby. Foto: Jaroslav Skopec 2007.

Chotěbudice na císařském otisku mapy stabilního katastru Čech z roku 1843.

Detail kostela na císařském otisku mapy stabilního katastru Čech z roku 1843.

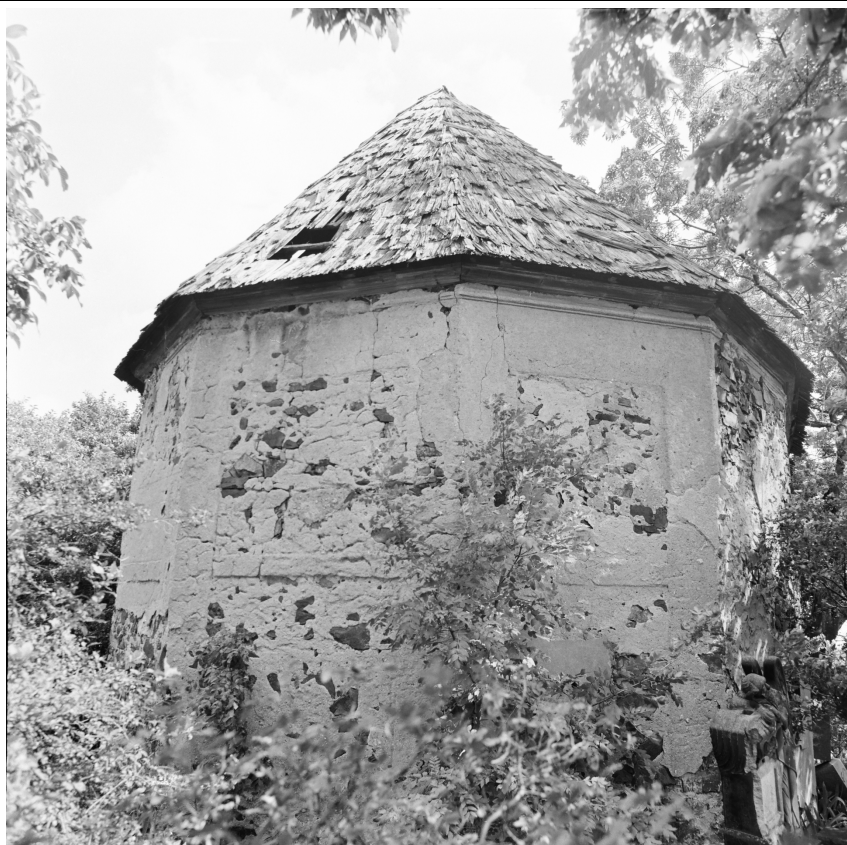
Chotěbudice na originální mapě stabilního katastru Čech z roku 1843.

Detail kostela na originální mapě stabilního katastru Čech z roku 1843.

Celkový pohled od severozápadu. Foto: 1963, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 9073.

Západní průčelí lodi pohled od západu. Foto: 1982, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 67525.

Vítězný oblouk v pohledu od západu. Foto: 1982, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 67528.

Závěr presbytáře v pohledu od jihovýchodu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 81262.

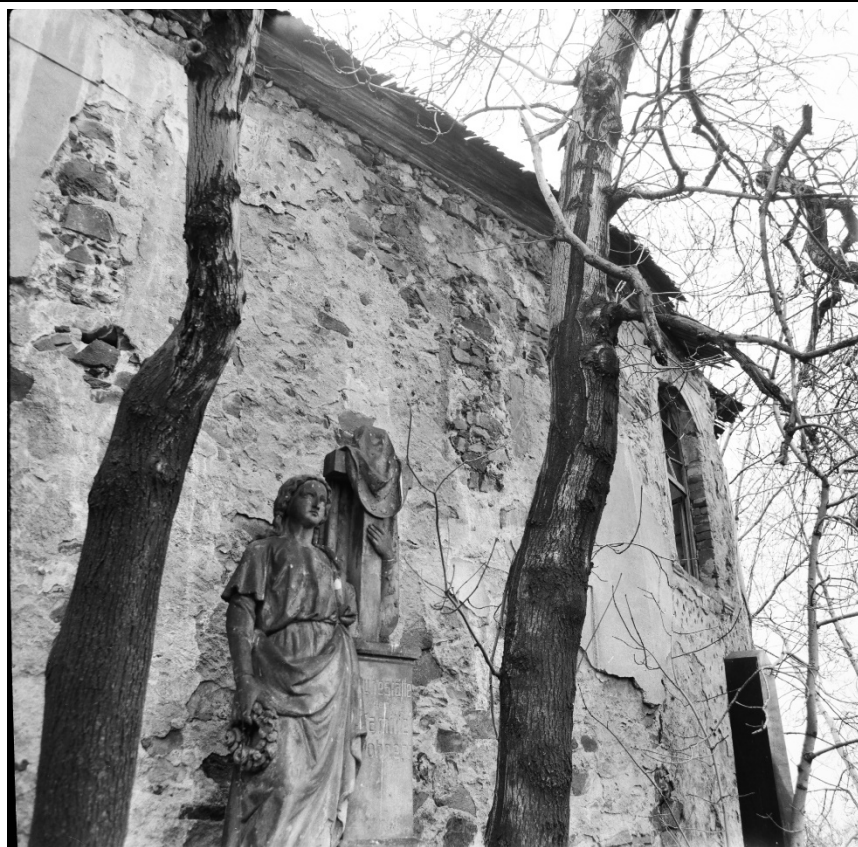
Interiér presbytáře v pohledu od západu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 81265.

Interiér lodi v pohledu od jihovýchodu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 81266.

Západní část jižního průčelí lodi v pohledu od jihu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 81267.

Východní část jižního průčelí lodi v pohledu od jihu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 81272.

Celkový pohled od jihozápadu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 94667.

Celkový pohled od jihovýchodu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 94668.

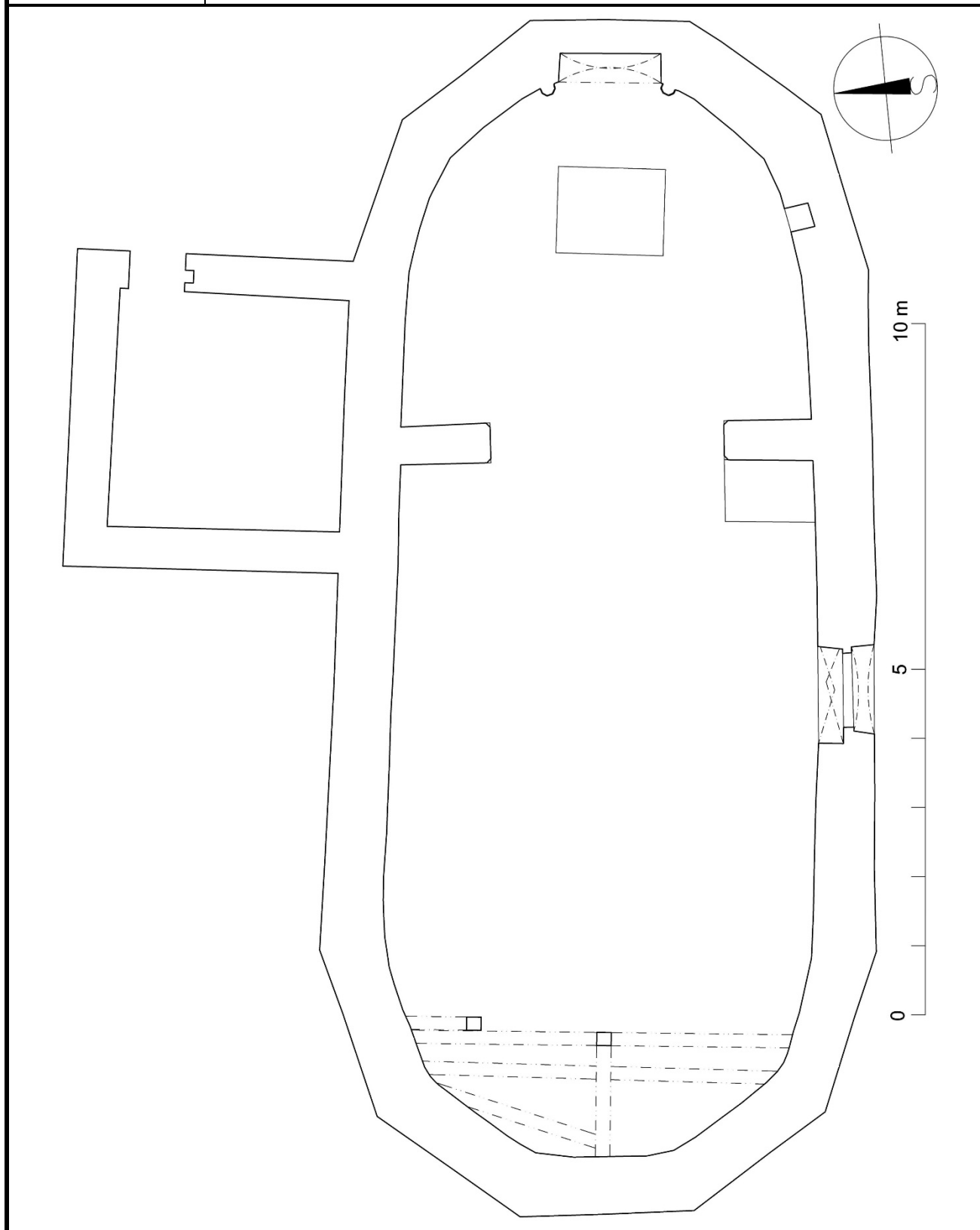

Západní polovina jižního průčelí kostela v pohledu od jihu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 94672.

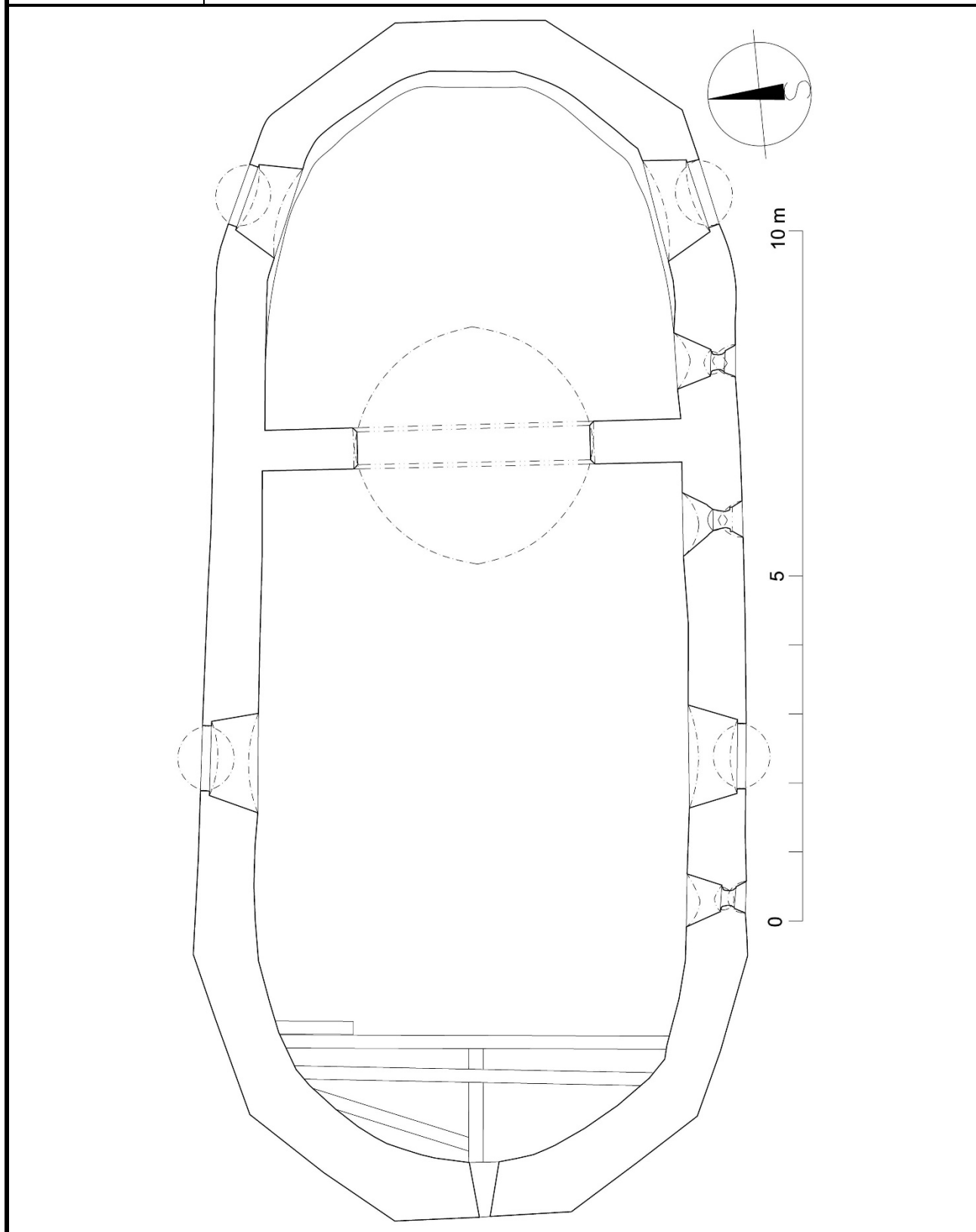

Severní průčelí kostela v pohledu od severovýchodu. Foto: 1988, sbírka negativů NPÚ ÚOP v Ústí n. L., sign. 94674.

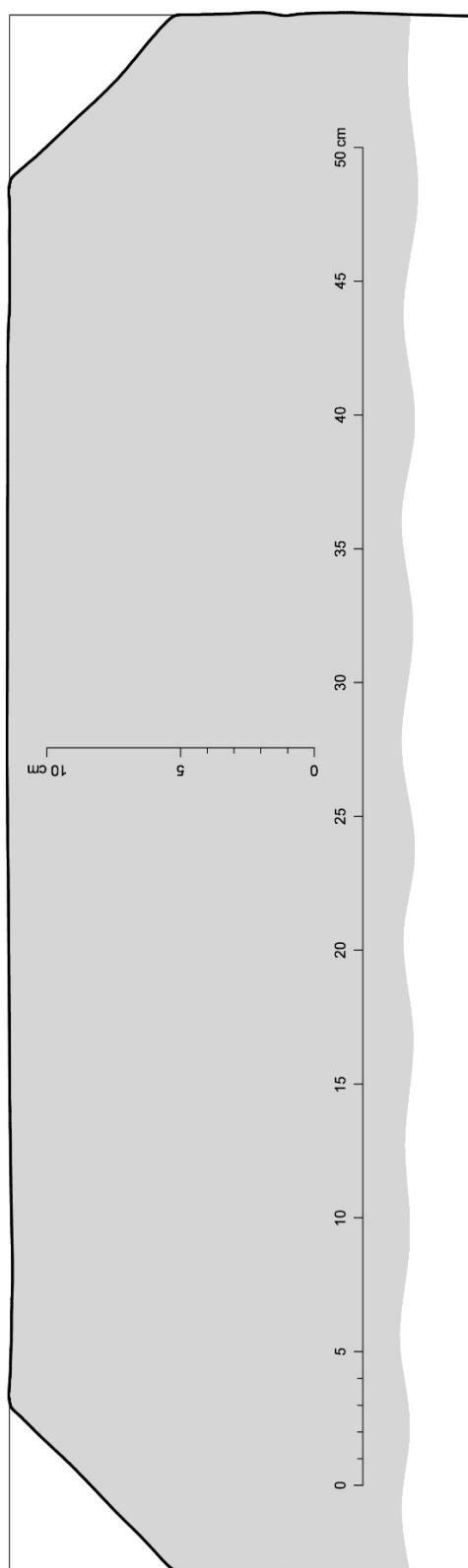
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2007-2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice.		
Popis:	Půdorys na úrovni vstupu.		

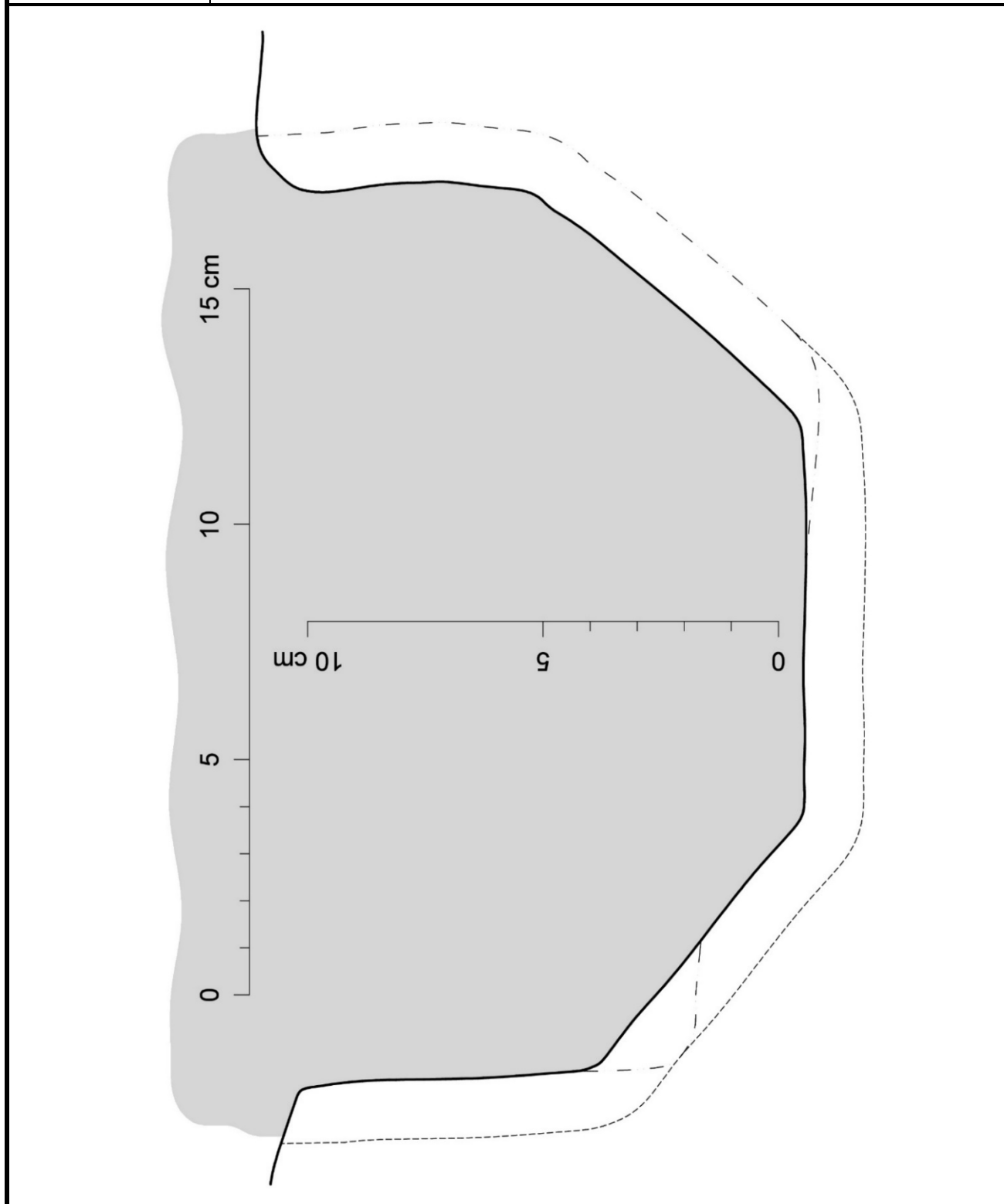
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2007-2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice.		
Popis:	Půdorys na úrovni okenních otvorů		

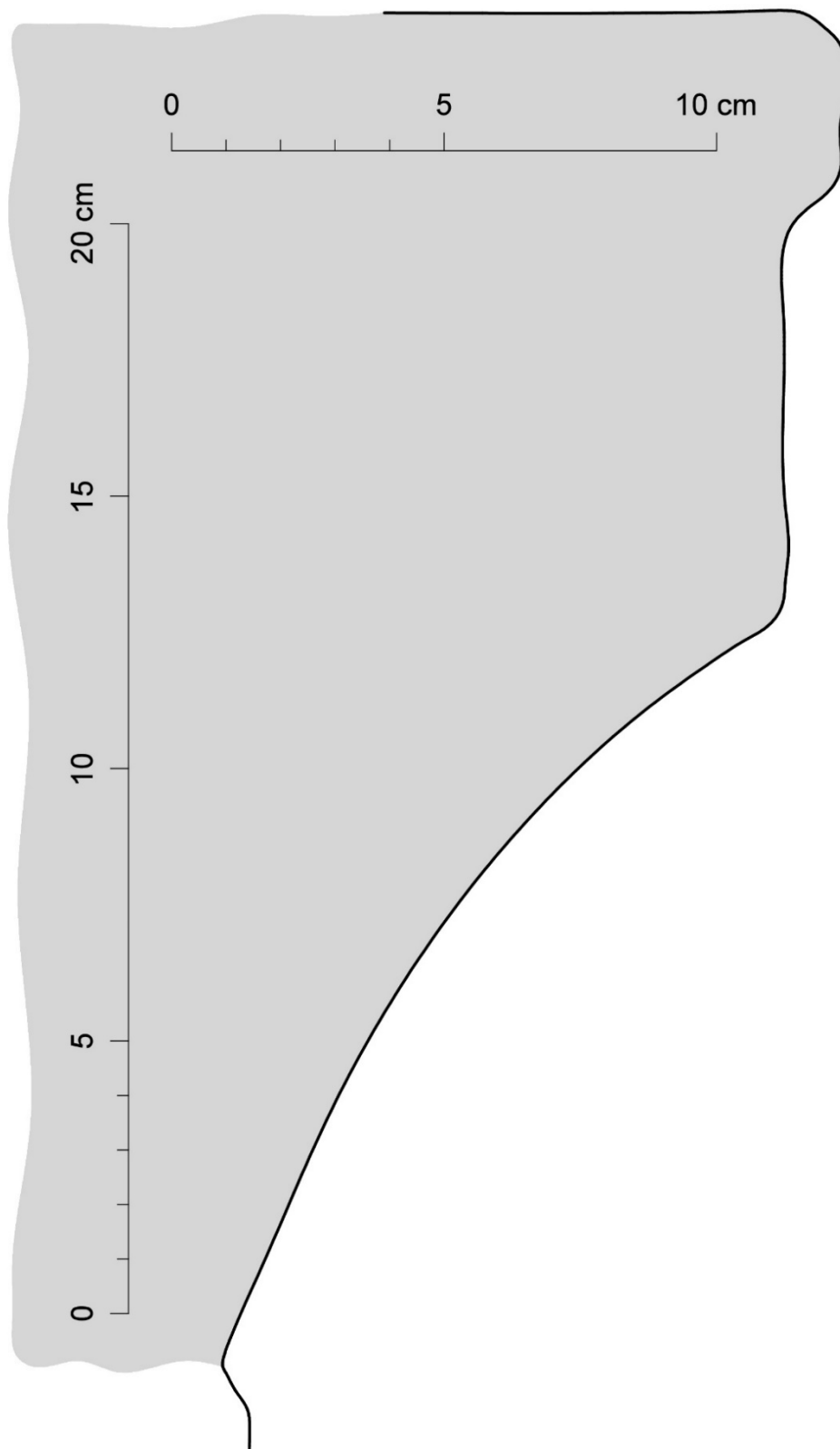
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2007
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Obrysová šablona s posuvnými jehlami.		
Popis:	Profil jižní stojky vítězného oblouku.		

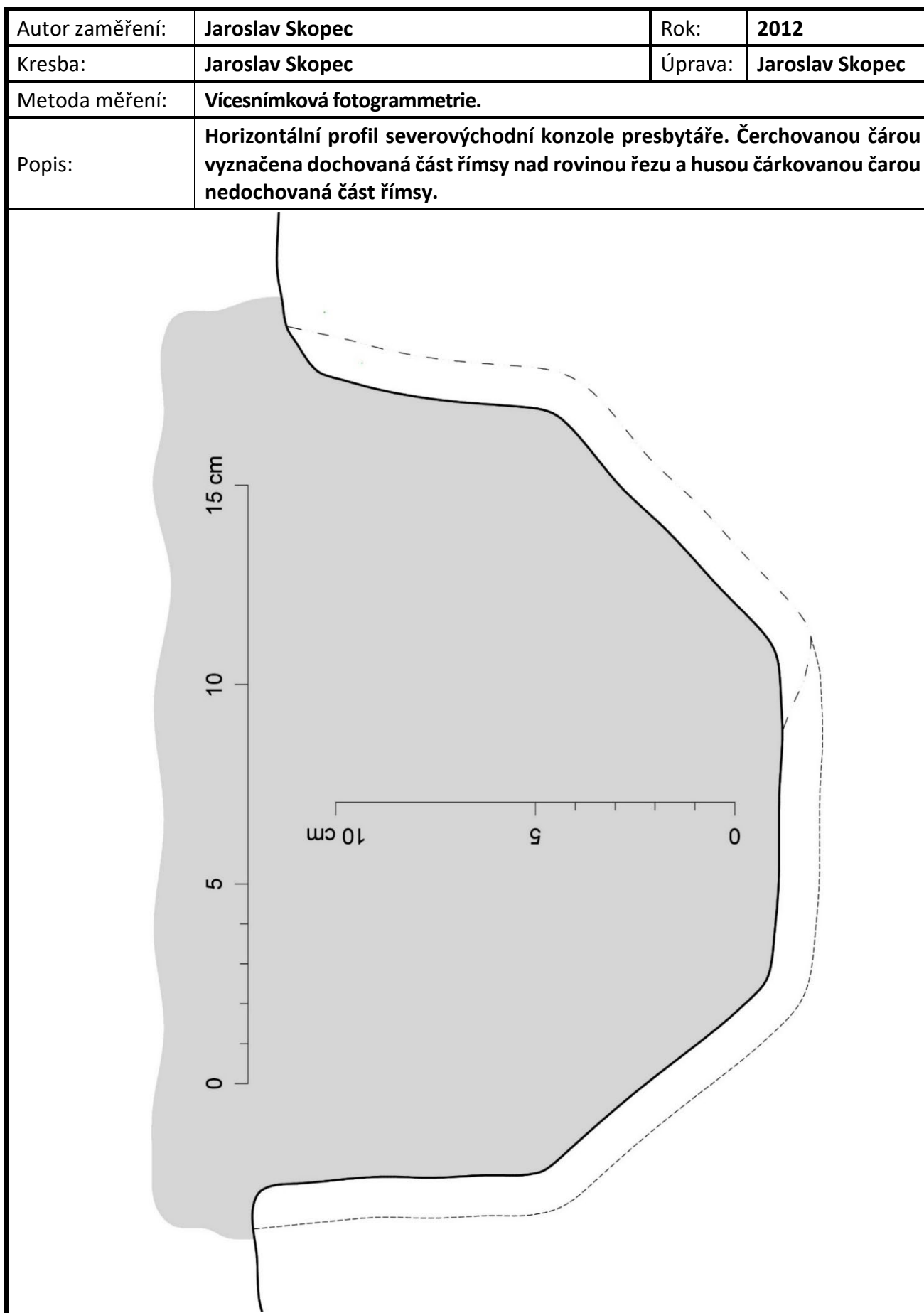

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Horizontální profil jihovýchodní konzole presbytáře. Čerchovanou čarou vyznačena dochovaná část římsy nad rovinou řezu a husou čárkovanou čarou nedochovaná část římsy.		

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Vertikální profil jihovýchodní konzole presbytáře v místě dochované římsy.		

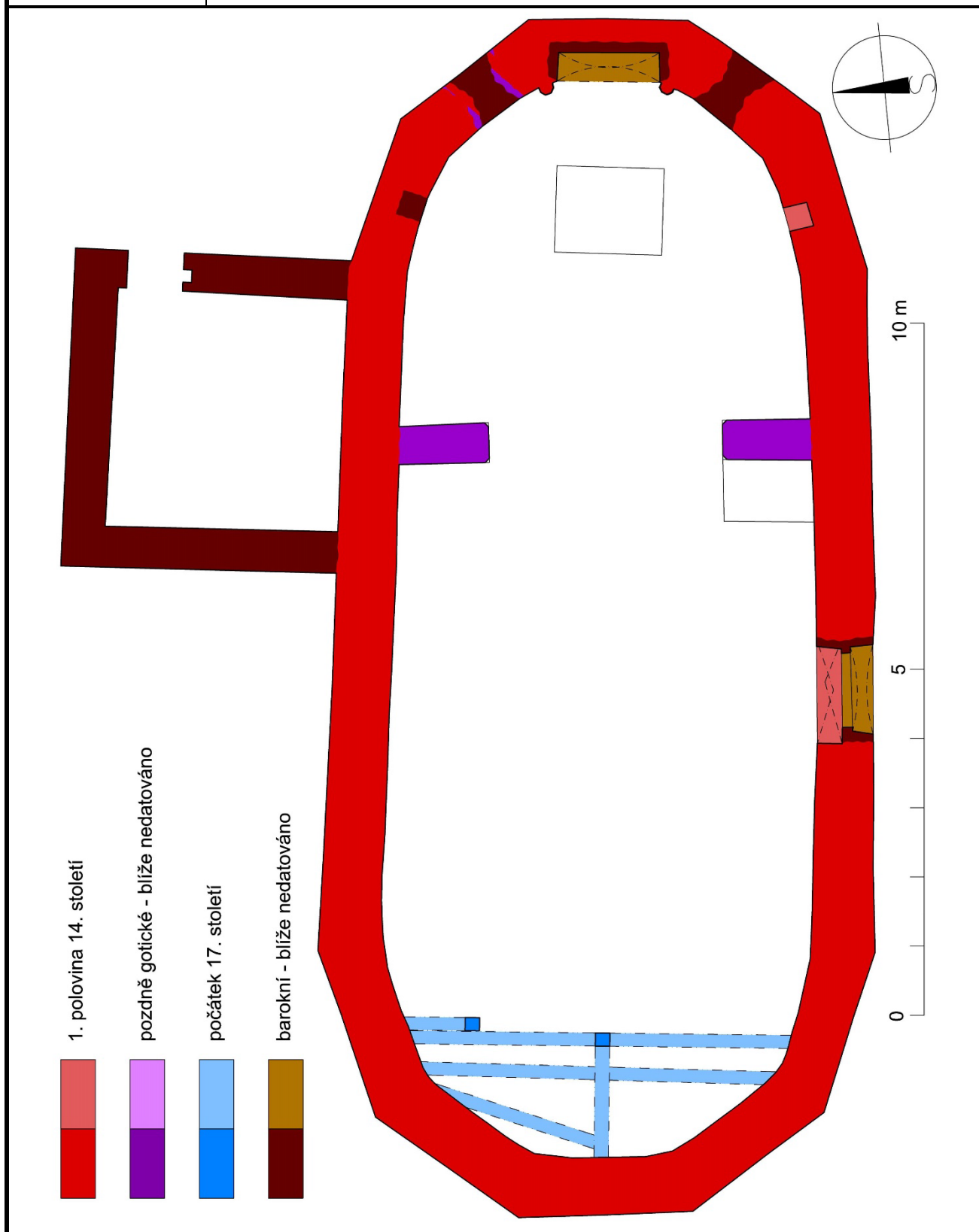

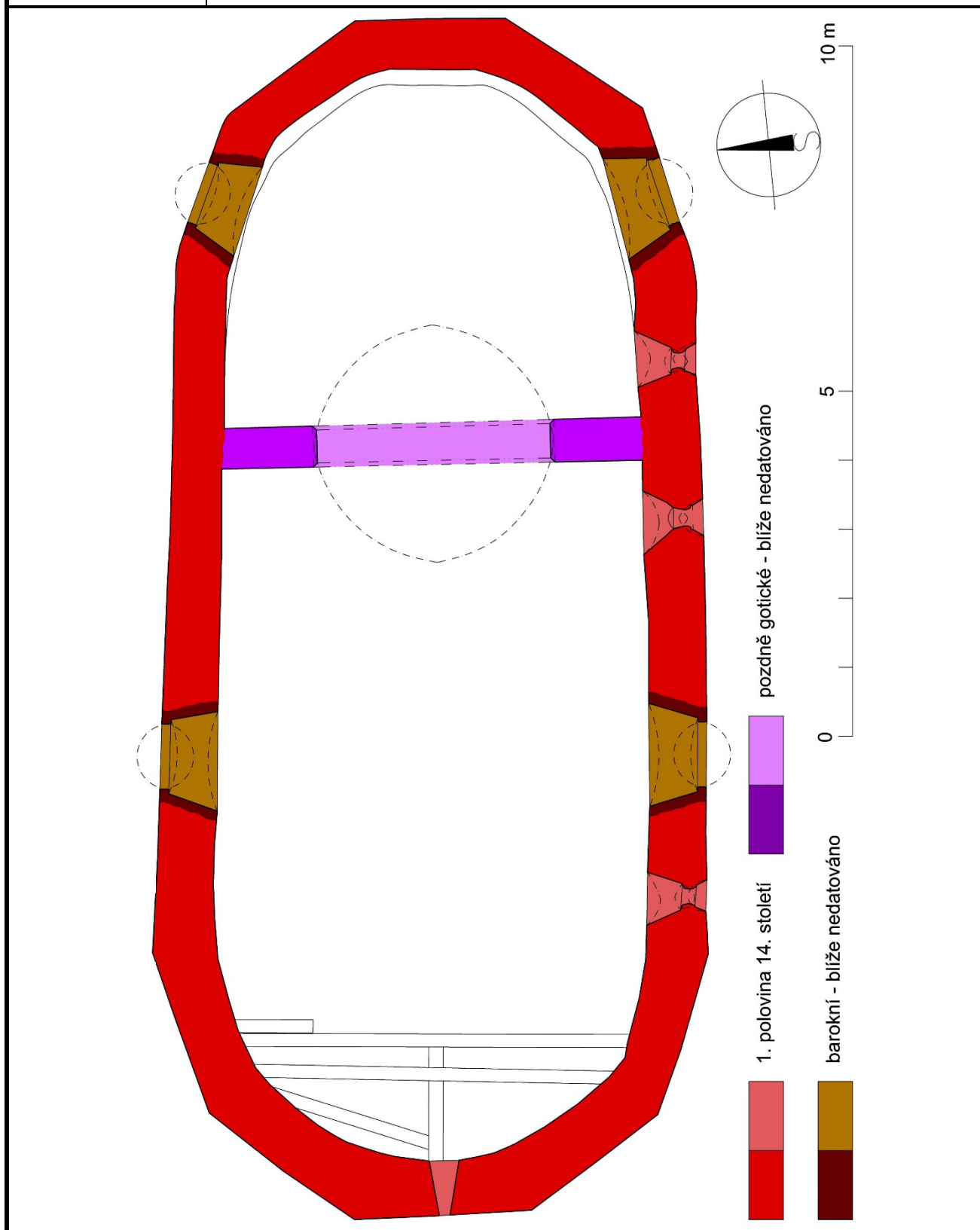
Autor zaměření:	Jaroslav Skopec	Rok:	2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Úprava:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Vícesnímková fotogrammetrie.		
Popis:	Vertikální profil severovýchodní konzole presbytáře v místě dochované římsy.		

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2007-2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice.		
Popis:	Půdorys na úrovni vstupu.		

Autor zaměření:	Jaroslav Skopec, Tomáš Brož, Miroslav Nový	Rok:	2007-2019
Kresba:	Jaroslav Skopec	Vyhodnocení:	Jaroslav Skopec
Metoda měření:	Laserový dálkoměr, skládací metr, totální stanice.		
Popis:	Půdorys na úrovni okenních otvorů.		

objednal	Jaroslav Skopec	kraj / okres	Ústecký / Louny	nadmořská výška	
adresa		obec	Chotěbudice	zeměpisná šířka	
telefon		ulice (orientační číslo)		zeměpisná délka	
e-mail		číslo popisné		zpracoval	
datum odběru	2019	objekt	kaple sv. Štěpána	datoval	Kyncl T.

čís.	způsob oprac.	značka	tloušťka cm	délka cm	WK	konstrukce	popis prvku	poznámka	číslo vzorku	dřevina	počet letok. /běl	datum skácení
					A		kruchta	řez	Y7801	smrk	68	1608/09

sm-ce05 x Y7801 5,35; 6,14; 76,5%; 68

NAKI II DG18P02OVV042 Proměna středověkého venkovského kostela jako symbolu duchovní tradice a lokální identity		
Chotěbudice, kostel sv. Štěpána	Archivní rešerše	Jaroslav Skopec, 2020

Archivní rešerše – středověk Jaroslav Havrlant	
Dějiny lokality	
Dějiny kostela	
Prameny a literatura	
Archivní rešerše – novověk Václav Zeman	
Dějiny lokality	<p>Ves Chotěbudice koupil v roce 1543 Jan z Lobkovic. Majetky následně získal Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic, jenž koupil i maššovské panství, které spojil s Chotěbudicemi. Od té doby Chotěbudice sdílely osudy s tímto panstvím.²⁶ Panství Maššov poté vlastnili Gotlzové z Goltze (od roku 1662), Vojtěch Mladota ze Solopysk (přelom 18. a 19. st.), Gabriela z Ditrichštejna (1838) a následně Černínové z Chudenic (od 1845).²⁷</p> <p>Ve druhé polovině 80. let 18. století bylo v Chotěbudicích evidováno 20 domů. Stál zde též hospodářský dvůr a mlýn.²⁸</p> <p>V polovině 40. let 19. století lze zaznamenat zvětšení obce, napočítáno zde bylo 34 domů se 143 obyvateli. Opět zde byl evidován vrchnostenský hospodářský dvůr s úřednickými byty a mlýn. V blízkosti obce se těžilo uhlí.²⁹</p> <p>Začátkem 20. století žilo ve vsi 220 obyvatel a stálo zde 29 domů, z nichž tři zůstávaly neobydlené. Při vesnici se nacházel ovčín, polnosti byly obhospodařovány z poplužního dvora hraběte Černína.³⁰</p>
Dějiny kostela	<p>V německojazyčných pramenech 18. až 20. století se objekt uvádí nejčastěji pod označením kaple.³¹ Po roce 1945 se většinou hovoří jako o hřbitovním kostele. Kaple sv. Štěpána byla filiální kaplí, v pobělohorské době k Maštovu, od roku 1852 pak k Podlesicím. Jako takové nebyla kaplí věnována větší pozornost, a to ani stran investic, ale ani o jejich zaznamenání v písemných pramenech, kupříkladu ve farních kronikách. Ostatně i z liturgického hlediska byla kaple pramálo využívána, konaly se zde čtyři bohoslužby do roka. Zmíněné skutečnosti negativně ovlivňují možnosti poznání stavební historie i vybavení tohoto objektu.</p>

²⁶ Wenzel ROTT, *Der politische Bezirk Podersam. Eine Heimatskunde für Schule und Haus*, Podersam 1902, s. 322.

²⁷ Maššov (zámek) – Wikipedia (wikipedia.org).

²⁸ Jaroslava SCHALLER, *Topographie des Königreichs Böhmen. Siebenter Theil: Saatzer Kreis*, Prag – Wien 1787, s. 126.

²⁹ Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt, Vierzehnter Band: Saatzer Kreis*, Prag 1846, s. 237.

³⁰ W. ROTT, *Der politische Bezirk Podersam*, s. 320.

³¹ Wahner objekt označuje jako hřbitovní kapli. Archiv Národního muzea, Sbirka rukopisů, sign. 339-2, Georg Adalbert WAHNER, *Sammlung alten und neuen Nachrichten betreffend die Kirchbezierke und derselben Gotteshäuser im Saatzer Kreise, zweite Abtheilung von M bis Z*, nedat., s. 1.

V roce 1662 byla ves Chotěbudice přefařena k mašťovské farnosti,³² kde vedle farního kostela byly další tři kaple.³³

V první polovině 18. století se v kapli sloužily bohoslužby pouze čtyřikrát do roka, a sice o Vánocích, Velikonocích, Letnicích a posvícení.³⁴

Zřejmě v roce 1739 byl sepsán inventář kaple, který byl tvořen jedním oltářním kamenem, misálem, mešními rouchy, pozitivem, oltářním zvonkem, dvěma prapory a prasklým zvonem na věži. Ke kapli příslušelo i několik polí.³⁵

Dle inventáře z roku 1758 se nacházel oltářní kámen, čtyři cínové svícny, zvonek k proměňování, zvonek u sakristie, pozitiv a krucifix na oltáři.³⁶

Roku 1786 bylo placeno za zámek na kostnici 18 kr., roku 1787 pak 1 zl. za zámek na kostelních dveřích.³⁷

Inventář z roku 1789 uvádí následující vybavení svatoštěpánské kaple: oltář ke cti sv. Štěpána s oltářním kamenem, šest cínových svícňů, dvě měděné kropenky, plechová lampa, dva malé zvonky, sanktusníkový zvon, starý špatný pozitiv.³⁸

Inventář z roku 1793 přináší informace o mobiliáři kaple: oltář sv. Štěpána, oltářní zvonek, velký zvon, který se nyní nacházel v Mašťově, čtyři dřevěné svícny, měděná kropenka.³⁹

V 19. století písemné prameny větší měrou umožňují poznání stavební historie. Roku 1816 opravil sklenář Nathan Herschmann okna poškozená bouří (8 zl. 3 kr.).⁴⁰ V roce 1821 se uvádí zřízení zdi a omítnutí svatoštěpánského kostela (7 zl. 30 kr. 4,5 d.).⁴¹

Dle inventáře vizitovaného v roce 1827 byl v kapli oltář s oltářním kamenem, měděná kropenka, zvon na věži, zvonek k proměňování, špatný pozitiv, čtyři dřevěné svícny.⁴² Inventář z roku 1828 přináší stejné informace.⁴³

V roce 1831 byl u vchodu do kaple z iniciativy chotěbudického sedláka Antona Moritze instalován kamenný kříž s Ukřižovaným, a sice jako náhrada za starší kříž.⁴⁴ Roku 1832 byl do kostela pořízen nový pohár. Téhož roku byl interiér kaple vybičen.⁴⁵ V roce 1833 byl zdejší pozitiv označen jako polámaný a nepotřebný, nadto s vykradenými cínovými píšťalami.⁴⁶

³² Státní oblastní archiv v Litoměřicích – Státní okresní archiv Chomutov se sídlem v Kadani (dále jen SOkA Chomutov), Děkaný úřad (dále jen DÚ) Mašťov, inv. č. 1, s. 113.

³³ Dokládá se kupř. k roku 1739. SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, inv. č. 1, s. 2 a 8.

³⁴ SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, inv. č. 1, s. 7.

³⁵ SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, inv. č. 1, s. 7–8.

³⁶ SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, inv. č. 1, s. 27.

³⁷ Státní oblastní archiv v Třeboni (dále jen SOA Třeboň), pracoviště Jindřichův Hradec, Velkostatek (dále jen Vs) Mašťov, fasc. č. 38, kostelní účet 1785–1787.

³⁸ SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, karton č. 2, inv. č. 131 a 132.

³⁹ SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, karton č. 2, inv. č. 133.

⁴⁰ SOA Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec, Vs Mašťov, fasc. č. 12a, kostelní účet 1816.

⁴¹ SOA Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec, Vs Mašťov, fasc. č. 12a, kostelní účet 1821.

⁴² SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, karton č. 2, inv. č. 136.

⁴³ SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, karton č. 2, inv. č. 138.

⁴⁴ SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, karton č. 2, inv. č. 129, soupis křížů, soch a kaplí.

⁴⁵ SOkA Chomutov, DÚ Mašťov, inv. č. 1, s. 73–75.

⁴⁶ Tomáš HORÁK, *Varhany a varhanáři Lounska, Žatecka a Podbořanska*, Ústí nad Labem 2003, s. 57.

Roku 1844 byl pořízen zámek ke kostelní pokladně. V roce 1845 dostal zapláceno sklenář Wenzel Feigl za práci na kapli 1 zl. 38 kr. CM. Výdaje z roku 1846 nejsou blíže specifikovány, z většiny jen podle řemeslníků: mašťovský zámečník Hahl (2 zl. 45 kr.), truhlář Goldhan (11 zl.), zámečník Hühnl (5 zl. 15 kr.), sklenář Lowi (7 zl.). Tyto výdaje zřejmě souvisely s opravami kostela po jeho vykradení, neboť se uvádí, že vilémovský klempíř Erlbeck zhotovil nový kotlík na svěcenou vodu jako náhradu za ukradený. V roce 1847 dostal zapláceno mašťovský zámečník Hahl 1 zl. 6 kr. a sklenář Figl 2 zl. 15 kr. Za nespecifikované stavební práce bylo placeno tesařskému mistru Langovi 7 zl. 30 kr. V roce 1848 se uvádí výdaje ve výši 479 zl. 18 kr., jednalo se ale o příspěvek na stavební práce na farním kostele.⁴⁷ Roku 1851 se uskutečnila jednání o zřízení okna v kapli a snad opravě hřbitovní zdi.⁴⁸

V roce 1852 došlo k přefaření z Maštova do Podlesic, a to především z důvodu geografické vzdálenosti.⁴⁹ V roce 1856 byl kostel vybaven mešním rouchem, renovovány byly prapory a pořízeny kanonické tabulky na hlavní oltář.⁵⁰

V srpnu 1857 Franziska Pohnert pořídila červený flór k ozdobě hlavního oltáře. Z vybraných obětních peněz byl realizován bílý nátěr lavic u hlavního oltáře a empory. V únoru 1858 byla pořízena olejomalba Ecce Homo pro vedlejší oltář. Zlacený rám k obrazu zaplatil Josef Pohnert z Chotěbudic. V roce 1859 do kostela přibyla další olejomalba, tentokrát zobrazující Madonu s dítětem.⁵¹

V červenci 1860 se uskutečnilo restaurování kapele. Strop, empory a stěny dostaly nový nátěr. Postranní oltáře byly doplněny o ozdoby, podstavec pro svícen (dar farního kostela) byl restaurován. Náklady za materiál, zednické, truhlářské a přidavačské práce dosáhly výše 28 zl. 76 kr.⁵²

V roce 1861 věnoval dárce do kostela tři malé obrazy ve zlacených rámech. Dva větší zobrazovaly Nesení kříže a Bolestnou Matku Boží, menší pak Neposkrvněnou Pannu Marii.⁵³ Vysoký obnos 398 zl. 23 kr. r. č. vydala v roce 1862 pokladna kapele sv. Štěpána na zřízení věže v Podlesicích.⁵⁴

V roce 1884 Franziska Polmert věnovala chotěbudické kapli dva nové oltářní polštáře.⁵⁵ Za nespecifikovanou práci dostal v roce 1885 zapláceno stavitel Schröder 8 zl.⁵⁶

⁴⁷ SOKA Chomutov, DÚ Maštov, inv. č. 606.

⁴⁸ SOKA Chomutov, DÚ Maštov, karton č. 10, inv. č. 412, dopis z 30. 9. 1851.

⁴⁹ SOKA Chomutov, DÚ Maštov, inv. č. 1, s. 113nn.; FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 62; SOA Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec, Vs Maštov, fasc. 9a.

⁵⁰ SOKA Chomutov, Farní úřad (dále jen FÚ) Podlesice, inv. č. 19, s. 66.

⁵¹ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 67–69.

⁵² SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 70.

⁵³ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 71.

⁵⁴ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, karton č. 18, inv. č. 321.

⁵⁵ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 102.

⁵⁶ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, karton č. 18, inv. č. 321.

V roce 1886 byla střecha kaple nově pokryta šindelem. Ve špici věže byl objeven pamětní zápis z roku 1848. Další interiérové a venkovní opravy se pravděpodobně uskutečnily na farním kostele.⁵⁷

V září 1887 byly ukončeny celkové opravy kostela. Bylo vyspraveno zdivo hřbitovní zdi a nahozeno. Došlo k vyzděání pilířů brány a osazení železné brány u vchodu na hřbitov. Opraveny byly zdi kostela zvnějšku i zevnitř. V interiéru byly dřevěné konstrukce a prvky natřeny barvou.⁵⁸ Kostelní účet z roku 1888 uvádí platbu staviteli Schröderovi ve výši 386 zl. 6 kr., které lze zřejmě vztáhnout za práce provedené v minulém roce. Roku 1892 opravil zámečník Tikl opravil kostelní pokladnu (1 zl.).⁵⁹

Dne 22. června 1898 udeřil do kaple blesk, a ačkoli objekt nezapálil, určité škody způsobil. Shodil několik šindelů a prken z věžičky, kde roztříštil jeden trám. Způsobil ale i škody na mobiliáři v interiéru a zřejmě i klenbu za postranním oltářem.⁶⁰

V roce 1909 uvádí účetnictví kaple výdaje za stavební práce vedené stavebním mistrem Robertem Müllerem z Brodců ve výši 392 K 9 h.⁶¹

V roce 1921 se sice dokládá v účetnictví chotěbudické kaple platba za opravu střechy, spíše se ale jednalo o příspěvek farnímu kostelu, kam lze opravu vztáhnout. Roku 1922 uskutečnil stavitel Ludwig Höring opravu věže poškozené vichřicí.⁶²

Po roce 1945 nevyužívaný objekt chátral, koncem 70. let 20. století došlo k destrukci střechy a krovu.⁶³

Havarijní stav kostela podnítil v roce 1983 korespondenci mezi státními a církevními úřady. Podnětem se stal dopis odboru kultury lounského ONV, následně korespondoval děkanský úřad v Mašově s litoměřickou kapitulní konzistoří. Vzhledem k tomu, že kostel sv. Štěpána byl kulturní památkou, doporučoval ekonom diecéze využít příspěvku ze strany ONV. Církev totiž neměla prostředky ani na údržbu využívaných kostelů.⁶⁴

V roce 1986 žádal ONV v Lounech o sejmutí památkové ochrany z několika sakrálních objektů, mimo jiné i z hřbitovního kostela sv. Štěpána v Chotěbudicích. Seznam z okresu Louny čítal 16 kostelů a jednu farní budovu. Jejich společným znakem byla nerentabilita opravy i nevyužití těchto objektů. Bylo konstatováno, že objekt kostela sv. Štěpána je bez omítky, zdivo roztržené, chybí okna a dveře, prohnílá je dřevěná nástavba věže. Objekt měl být zdrojem častých úrazů mládeže, zůstával bez využití a jevil se neopravitelným.⁶⁵

⁵⁷ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 106.

⁵⁸ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 107.

⁵⁹ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, karton č. 18, inv. č. 321.

⁶⁰ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, inv. č. 19, s. 116.

⁶¹ SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, karton č. 18, inv. č. 321.

⁶² SOKA Chomutov, FÚ Podlesice, karton č. 18, inv. č. 321.

⁶³ Martin ČECHURA, *Zaniklé kostely Čech*, Praha 2013, s. 86.

⁶⁴ DA Litoměřice, Biskupství litoměřické – spisovna 1945–1989, Podlesice (CV), dopis z 10. 8. 1983.

⁶⁵ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, odborná spisovna, Chotěbudice (LN), kostel, dopis z 25. 11. 1986 a průvodní dopis z 21. 1. 1987.

	<p>Odpověď státní památkové péče u kostela v Chotěbudích uváděla, že „představuje velmi zajímavou architekturu patrně ze 14. století, zachovanou zcela bez pozdějších úprav a přestaveb.“ Charakterizován byl podrobně i stav objektu: „Stropy a krovy kostela jsou již kompletně zřícené, vítězný oblouk je roztržen, obvodové zdivo je však zachováno velmi dobře, bez statických poruch.“ Doporučována byla konzervace zdiva a jeho zajištění proti dalšímu poškození. Taková oprava by rozhodně nedosáhla finančních nákladů, které by jinak musely být použity na demolici. Připustit bylo možné snesení vítězného oblouku, nicméně upuštění od památkové ochrany se nedoporučovalo.⁶⁶</p> <p>Stanovisko severočeského KNV adresované Ministerstvu kultury v případě chotěbudického kostela doporučovalo před upuštěním od památkové ochrany projednat možnost ponechání zakonzervovaných zbytků zdiva.⁶⁷ V roce 1991 bylo toto řízení zastaveno jako neopodstatněné.⁶⁸</p> <p>Roku 2012 měla být zpevněna koruna zdiva chátrajícího torza kostela sv. Štěpána.⁶⁹</p>
<p>Literatura</p>	<p>ČECHURA, Martin, <i>Zaniklé kostely Čech</i>, Praha 2013.</p> <p>HORÁK, Tomáš, <i>Varhany a varhanáři Lounska, Žatecka a Podbořanska</i>, Ústí nad Labem 2003.</p> <p>ROTT, Wenzel, <i>Der politische Bezirk Podersam. Eine Heimatskunde für Schule und Haus</i>, Podersam 1902.</p> <p>SCHALLER, Jaroslau, <i>Topographie des Königreichs Böhmen. Siebenter Theil: Saatzer Kreis</i>, Prag – Wien 1787.</p> <p>SOMMER, Johann Gottfried, <i>Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt, Vierzehnter Band: Saatzer Kreis</i>, Prag 1846.</p>

⁶⁶ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, odborná spisovna, Chotěbudice (LN), kostel, dopis z 29. 5. 1987.

⁶⁷ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, odborná spisovna, Chotěbudice (LN), kostel, dopis z 16. 5. 1988.

⁶⁸ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, odborná spisovna, Chotěbudice (LN), kostel, dopis z 17. 2. 1991.

⁶⁹ NPÚ ÚOP Ústí nad Labem, odborná spisovna, Chotěbudice (LN), kostel, korespondence z roku 2012.

Archivní prameny	<i>fond</i>	<i>karton</i>	<i>inv. č./sign.</i>	<i>obsah</i>	<i>datace</i>
	Archiv Národního muzea, Sbírka rukopisů				
	-	339-2	Georg Adalbert WAHNER, <i>Sammlung alten und neuen Nachrichten betreffend die Kirchenbezirke und derselben Gotteshäuser im Saazer Kreise, zweite Abtheilung von M bis Z.</i>	b. d. [20.-30. léta 19. st.]	
Diecézní archiv Litoměřice, Archivy far					
			Podlesice	1787	
Diecézní archiv Litoměřice, Biskupství litoměřické – spisovna 1945–1989					
			Podlesice	po roce 1945	
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Ústí nad Labem, odborná spisovna					
	-	-	Chotěbudice (LN), kostel sv. Štěpána		
Státní oblastní archiv v Třeboni, pracoviště Jindřichův Hradec, Velkostatek Mašťov, neinventováno					
	fasc. 9a		Patronát	18.–19. st.	
	fasc. 12a		Patronát	18.–19. st.	
	fasc. 38		Patronát	18.–19. st.	
Státní okresní archiv Chomutov se sídlem v Kadani, Děkaný úřad Mašťov					
	-	16	Pamětní kniha	1703–1937	
	2	129	Soupis křížů, soch a kaplí	1835–1848	
	2	131	Kostelní inventář	1789	
	2	132	Kostelní inventář	1789	
	2	133	Kostelní inventář	1793	
	2	134	Kostelní inventář	1794	
	2	136	Kostelní inventář	[1801–1850]	
	2	138	Kostelní inventář	1828	
	10	412–454	Spisy	1783–1852	
	-	606	Kostelní účet	1844–1855	
Státní okresní archiv Chomutov se sídlem v Kadani, Farní úřad Podlesice					
	1	19	Pamětní kniha	1723–1940	
	3	34	Kostelní inventář	1781–1798	
	3	36	Kostelní inventář	1799	
	3	37	Kostelní inventář	1799–1805	
	3	38	Kostelní inventář	[1800–1850]	
	16–17	238–313	Spisy dle ročníků	1852–1945	
	18	318	Kostelní účet Podlesice	1834–1863	
	18	321	Kostelní účet Chotěbudice	1862–1931	
	19	345–404	Účetní spisy	1860–1945	
	20	405	Franz Schmid: <i>Geschichte der Gemeinde Podletitz</i> , rukopis	1930	